leeftijd van veertig jaar hebben bereikt, kunnen opgeroepen worden. Het al of niet dienen van elk student beteekent dus voor het leger een verlies of winst niet van deze vier-duizend man, maar zeg van ongeveer twintig-duizend man. Wat de theologische studenten betreft, staat de zaak daarentegen geheel anders, want in geval van oorlog zou de Staat alleen kunnen beschikken over die theologen, die op dat oogenblik studeeren, d. w. z. wanneer men de vrijstellingen wegens lichaamsgebreken er af rekent, zeker niet meer dan een paar honderd man. Een zoo luttel getal, dat dit op een leger, hetwelk in oorlogstijd allicht tot drie à vierhonderdduizend man zou worden opgeschroefd, nauwelijks meetelt en voor de effectieve gevechtswaarde van ons leger wel geen de minste beteekenis zou hebben. Het is daarom wel letwat overdreven, wanneer men op grond van het belang onzer defensie den dienstplicht der theologen heeft willen bepleiten. Eer zou de vraag opkomen, of de last, dien deze dienstplicht gedurende zoovele jaren aan de elkaar opvolgende theologische studenten zou opleggen, wel opgewogen wordt door het zoo geringe voordeel, dat de Staat daarvan hebben zou.

Meer beteekenis hebben dan ook de zedelijke argumenten, die voor den dienstplicht der theologen worden aangevoerd en die kort saamgevat hierop neerkomen: vooreerst dat de vaderlandsliefde elk burger nopen moet om in tijden van gevaar de wapenen voor het land te dragen, en deze plicht ook voor de theologen geldt; ten tweede dat de vrijstelling der theologen een onbillijk privilege vormt tegenover de andere studenten en daarom behoort afgeschaft te worden; en ten derde, dat het dienen der theologen in het leger niet alleen een uitstekend hulpmiddel is voor hun eigen karaktervorming en menschenkennis, maar ook een heilzamen invloed kan hebben op het religieus en moreel gehalte van de soldaten, of althans den eerbied voor de religie verhoogen kan, zooals bij dezen oorlog genoegzaam gebleken is.

De waarde dezer argumenten onderschatten we niet, evenmin als we ontkennen, dat de argumenten, die door de tegenstanders van den dienstplicht der theologen soms zijn te berde gebracht, zeker niet allen even steekhoudend zijn. Het argument door Ds. Schade van Westrum aangevoerd in *De Hervorming*, dat oorlog tegen het Christelijk beginsel is en daarom theologen het zwaard niet mogen dragen, gaat uit van een Doopersche opvatting van de Bergrede, die door de Gereformeerden steeds bestreden is, en zou, wanneer ze juist was, tot de conclusie moeten leiden, dat niet alleen de theoloog, maar elk Christen van den dienstplicht moest vrijgesteld worden, ja dat een Christelijke Staat geen oorlog, zelfs niet tot verdediging van het land, voeren mocht. Ook het beroep op het conscientiebezwaar, dat menig theologisch student en predikant heeft tegen den krijgsdienst, kan niet afdoende wezen, want diezelfde bezwaren komen ook bij niet-theologen voor, en de Staat kan om de conscientiebezwaren van enkelen niet een heelen stand van den krijgsdienst vrijstellen. Zwaarder weegt zeker het argument, dat de Kerk steeds als eisch heeft gesteld, dat haar aanstaande Dienaren, met het oog op het heilig ambt, dat zij te vervullen hebben, ook als student heilig zouden leven en dat daarom hun inlijving in een leger, waar zooveel verleiding bestaat en waar de naam des Heeren zoo vaak misbruikt wordt, voor hen niet wenschelijk moet worden geacht. Natuurlijk is dit niet bedoeld in dien zin, alsof een andere moraal zou gelden voor den gewonen student dan voor den theoloog. Gods zedewet bindt elk mensch en geldt dus ook voor elk student. Zelfs hebben onze Gereformeerde vaderen, al noemden ze de theologische studenten liefst Nazireërs, om hen aan hun heilige roeping te herinneren, toch nooit gewild, dat ze daarom van de studentenwereld zouden geïsoleerd worden, door hen, zooals de Roomsche Kerk doet, in Seminaria op te sluiten. Niet in de broeikast van het Seminarie, maar aan de Universiteit, midden in het studentenleven, hadden ze hun karakter te ontwikkelen. Maar daarom waren onze Kerken niet blind voor het gevaar, dat hierin voor de theologenschool, en eischten ze daarom, dat op deze theologen dubbel streng toezicht zou worden geoefend, ja richtten ze mede met het oog daarop afzonderlijke Hospitia voor deze Theologen op. Dit nu is geheel in overeenstemming met de bijzondere eischen, die de Apostel Paulus in 1 Tim. 5 stelt aan hem, die *opziener* in de gemeente worden wil. Voor het ambt van doctor, advokaat of leeraar aan een school gelden deze strenge eischen niet. Daarom staat de zaak voor een gewoon student en voor een theoloog ook niet geheel gelijk. Wie als student zich kwam te misdragen, zou daarom niet het recht verbeuren advocaat of doctor te worden. Maar bij een theoloog zou dit wel degelijk voor de Kerk een beletsel zijn om hem in het ambt te stellen. Daarom is het ook niet zoo onbegrijpelijk, dat de Kerk liefst haar aanstaande dienaren niet in het leger zag opgenomen. Niet omdat de Kerk den krijgsdienst op zichzelf als zondig veroordeelt of meent, dat men in het leger God niet dienen kan, maar omdat de dienst in het leger eigenaardige zedelijke gevaren meebrengt, waaraan ze haar aanstaande dienaren liefst niet blootgesteld ziet. Waar nog bij komt, dat het correctief van een streng toezicht, dat aan de Akademie op deze studenten kan worden uitgeoefend, bij den dienst in het leger uiteraard onmogelijk is.

Hoe, na deze argumenten voor en tegen te hebben uiteengezet, ons eigen oordeel is, zullen we in een slotartikel meedeelen.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer P. de Jong Pz. te Sneek, uit Philipstown (Afrika) aan giften van enkele vrienden *f* 36; van Dames K. te 's Hage *f* 1; van den heer C. N. K. te Cape Town *f* 23.70.

DS. J. H. HOUTZAGERS, *voorzitter.*
Kootwijk.

Leestafel.

JOHANNA BREEVOORT, VADER CATS EN DE VROUW, een boek voor gehuwden en voor hen die zich tot het huwelijk bereiden, met een inleidend woord van DR. A. KUYPER. J. H. Kok. — 1915. — Kampen.

Te ANTWERPEN is ons TAAL- EN LETTERKUNDIG CONGRES, waarheen mannen en vrouwen van den Nederlandschen stam plegen op te gaan, het laatst gehouden.

Noch onze gastheeren, die de plichten van het »gezellige leven", welke sedert SCHLEIERMACHER in de plichtenleer der nieuwere Ethiek een plaats kregen, op zoo voorbeeldige wijze vervulden, noch wij hun gasten dachten, toen, onder echt Vlaamsch-jolijt, een schitterend banket de dagen van intellectueel- en artistiek genieten besloot, anders dan, dat wij elkaar in 1914 te HAARLEM zouden wederzien.

Het heeft niet mogen zijn.

Bij de rampen, die in dat jaar, mèt heel BELGIË, onze VLAAMSCHE stamverwanten troffen en die nòg onze harten met weedom en deernis vervul en, moèst het Congres te HAARLEM worden verdaagd.

In een der statige zalen van het Congresgebouw, heb ik, op 'n middag, te ANTWERPEN mogen spreken over: »ONZE CHRISTELIJKE BELLETRISTEN EN DE LITERAIRE BEWEGING VAN '80".

Onder de belletrisen welke, blijkens hun werken, aan die beweging niet vreemd waren gebleven, heb ik daar ook genoemd de mij, om haar romans en novellen, in velerlei opzicht zoo sympathieke VROUW, die zich tot schuilnaam: JOHANNA BREEVOORT had gekozen. Zonder onze andere christelijke belletristen te kort te doen, heb ik daar verteld van haar. Van haar werken en ook van haar leven; van dat eens zoo moedelijk leven met zijn strijd om als schrijfster er te komen; van die, voor de ontwikkeling van haar van huis uit meegekregen talent, zoo ongunstige omstandigheden. Verteld van hoe ze er tòch gekomen is en bij de vermelding van haar huwelijk, als blij-eindigend slot, voegde ik den wensch, dat in de liefde voor haar man, de liefde voor haar kunst niet zou ondergaan. Ik moet, al zeg ik het zelf, met haar het er nog niet zoo kwaad hebben afgebracht. Levendig toch herinner ik mij, dat niemand minder dan POL DE MONT, mij 's avonds nog naar die JOHANNA BREEVOORT vroeg.

Voor haar had ik zijn bijzondere belangstelling gewekt.

* * *

Mijn op het Antwerpsche Congres uitgesproken wensch, dat JOHANNA BREEVOORT sedert zij Mevrouw BAKHOVEN-MICHELS was geworden, — ik bega hier geen onbescheidenheid, want in de ondertekening van dit haar boek over CATS zet zij den laatsten naam tusschen haakjes onder den eersten — mijn op het Antwerpsche Congres uitgesproken wensch, dat de artieste niet in de vrouw zou ondergaan, is niet geheel onvervuld gebleven.

Thans komt zij voor het voetlicht met wel niet 'n werk van letterkunst, maar dan toch met 'n werk op het gebied der letterkunde.

De omstandigheid, dat een belletriste, óók een christelijke, die niet vreemd is gebleven aan de literaire beweging van '80, zich gedrongen voelde een studie te leveren over CATS en dan nog wel eene waarin het aan waardeering niet ontbreekt, deze omstandigheid is, gelijk JOHANNA BREEVOORT zelf gevoeld heeft, wel eenigszins verbijsterend.

Dan, met het begin van haar WOORD VOORAF brengt de geachte schrijfster weer op het spoor.

»Toen«, zoo zegt zij daar, »na de Bilderdijkfeesten in Amsterdam, Z. H. G. Prof. Dr. A. Kuyper Sr. eens kennis wenschte te maken met onze jongere Christelijke auteurs, viel ook mij de eer te beurt een en andermaal de gast van Dr. Kuyper te zijn.

Z. H. G. 's vraag, of ik van Cats hield, beantwoordde ik openhartig ontkennend, doch de tweede vraag, of ik vader Cats kende, moest ik, om even openhartig te zijn, helaas ook met neen beantwoorden. Wel had ik nog al eens iets over Cats gelezen, doch van Cats zelf wist ik heel weinig af en behalve zijn kerndichtjes, boeide zijn werk niet.

Toen las Dr. Kuyper mij zelf een gedeelte uit Cats' Huwelijk voor, 't was het gebed der Bruid, waarmede zij tot God haar Schepper komt, en sinds dien tijd trof mij èn de vroomheid, en de levenswijsheid van vader Cats, als iets nieuws, en leerde ik den langwijligen Cats beter kennen«.

Alzoo is door de overweldigende inwerking van DR. KUYPER op de ontvankelijke ziel van JOHANNA BREEVOORT deze haar studie over CATS ontstaan.

* * *

Wie zich Dr. KUYPER's rectorale rede uit 1888 HET CALVINISME EN DE KUNST nog herinnert, zal zijn vreugde kunnen begrijpen over de geboorte van dit jongste, om met CATS te spreken, »papieren kind« van JOHANNA BREEVOORT.

Lang voor '80 toch was door BUSKEN HURT in diens LITTERARISCHE FANTASIEN over CATS als dichter het doodvonnis uitgesproken en ook de »tachtigers« dachten er niet aan, van dit vonnis in verzet te komen.

Dit nu heeft KUYPER niet alleen bedacht, maar gedaan en het is hem gelukt ook.

Wie in AL DE WERKEN van JACOB CATS, zij het dan ook, als ik, in de oogen-bedervende volksuitgaaf van ROELANTS, vlijtig heeft gelezen en dan eerst HURT en daarna KUYPER over hem hoort, zal op het stuk van rechtvaardigheid aan het oordeel van den laatste de voorkeur geven boven dat van den eerste.

En, wat mij in KUYPERS oordeel steeds weldadig heeft aangedaan, is, dat zijn hoog artistiek besef hem, bij alle sympathie voor den calvinist CATS, bewaard heeft voor overschatting van den dichter CATS.

Wie zich van het bezonnen en billijk oordeel van den oud-docent in de NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE aan onze Vrije Universiteit over JACOB CATS overtuigen wil kan dit óok doen door het magistrale »Ter inleiding" hetwelk DR. KUYPER, blijkbaar als uiting van blijdschap over de verschijning en als instemming met den inhoud van VADER CATS EN DE VROUW, aan dit werk doet voorafgaan.

* * *

JOHANNA BREEVOORT laat haar lezers CATS van een bepaalden kant zien, en wel als moralist. Iets waartoe zijn didaktische poëzie zich bijzonder goed leent. Zij doet hem, nog meer bepaald, zien als moralist van het sexueele leven, van het leven van den mensch als man en vrouw. Als man en vrouw. Want al betitelde zij haar boek ook VADER CATS EN DE VROUW, niet enkel van de plichten der vrouw, maar mèt CATS zelf, spreekt zij in haar boek ook van de »mannelicke tegenplichten".

Naar CATS, als moralist en bepaaldelijk op dit gebied, mag nog ook in onzen tijd geluisterd worden. Al is het dat over het geheel wij, mannen der twintigste eeuw, in *de* vrouw nog iets anders en iets meer zien dan de mannen der zeventiende en dan ook deze zeventiende-eeuwer in haar zagen, — CATS' sexueele moraal rekent desalniettemin met echte menschelijkheid. HURT moge, in zijn tot razernij opgesteigerde antipathie, hier al schelden van »laaghartige moraal", de door CATS, den zelf voor de vrouw zoo sterk gepassioneerde, maar door zijn niet minder sterk echt Christelijk geloofsleven deze zijn passie beteugelende, — verkondigde zedelijkheid verdient een anderen toenaam. En als HURT durfde spreken van een door CATS »de verbeelding der jeugd bezoedelen met in den grond wellustige verhalen", dan werp ik, vanwege zijn twee romans, èn de oorspronkelijke èn die naar 'n Franschen schrijver, wier titels ik hier uit paedagogische motieven niet noemen zal, deze beschuldiging op hèm terug.

De moraal door CATS verkondigd, en wel zóó, dat de »menschelijkheid" van de machtige, in heel de organische natuur werkende attractie van het »mannelijke" en het »vrouwelijke«, bij den mannensch en den vrouw-mensch er in tot haar recht komt en onverholen in wordt uitgesproken, maar óok zoo verkondigd, dat Hebreën 13 : 4: »Het huwelijk is eerlijk onder allen, en het bed onbevlekt, maar hoereerders en overspelers zal God oordeelen", — deze moraal-prediking is in onze dagen nog lang niet overbodig.

* * *

Wijl JOHANNA BREEVOORT CATS met haar boek van dezen kant wilde doen kennen, heeft zij zich dan ook alleen bepaald tot enkele zijner werken. Na een inleidend hoofdstuk over: CATS EN DE VROUW IN HET ALGEMEEN, geeft zij een nauwkeurig bewerkte en met citaten gedocumenteerde levensbeschrijving van den dichter. In het tweede deel van haar boek bespreekt zij dan en geeft zij aanhalingen uit: SPIEGEL VAN DEN OUDEN EN NIEUWEN TIJD; SINNE EN MINNEBEELDEN; en HOUWELICK, dat is: HET GANSCHE BELEYDT DES ECHTEN-STAATS, afgedeelt in ses Hooft-stucken, te weten: MAEGT, VRIJSTER, BRUYT, VROUWE, MOEDER, WEDUWE, behelsende mede de MANNELICKE TEGENPLICHTEN.

* * *

Niet minder dan bij DR. KUYPER doet ook bij JOHANNA BREEVOORT mij weldadig aan, dat zij in dit haar boek critisch tegenover CATS staat. Dit komt zoowel uit in haar toelichtingen, als in de keuze der citaten zelf.

Wat het eerste betreft, is zij, en ik ben het daar goed met haar in eens, allesbehalve te spreken over CATS »vóór alle dingen" in de vrouw-zien »een mensch van vleesch en bloed, geroepen tot lust en hulp van den man en tot het voldoen van zijn sexueele neigingen" (p. 2); spreekt zij onverholen uit, dat hij op het stuk van de gevallen vrouw »zijns ondanks in deze zaak toch tweeerlei moraal huldigt" (p 7); en als zij bespreekt, in verband met zijn zonderlingen raad:

»Min twee vrijsters tegelijk,"

zijn wijze opmerking:

»Zoo gij een vuur verdeelt, daar is geen twijfel aan,
De brand zal minder zijn, de vlam zal nederslaan«,

noemt zij hem kortweg den »verstokten egoïst, die alweer alleen aan den man denkt« (p. 105).

En wat de keuze der citaten betreft, heeft zij, als vrouw van onzen tijd, al te goed gevoeld, dat, althans voor lezers en lezeressen, wier smaak nog niet bedorven is door de buitensporigheden van het voor-niets-meer-staande »Naturalisme«, veel van het, door CATS als »*exitamentum luxuriae*« wel niet bedoelde, maar er toch aanleiding-toe-gevend forsch, bijna ruw 17e eeuwsch realisme, — onlust wekt. Van al dat wel niet on-kuische, maar toch min-kiesche, heeft zij zich dan ook bij haar »aanhalen« onthouden.

* * *

Er is alle reden om JOHANNA BREEVOORT voor deze fraaie gestileerde Studie, waartoe zij blijkbaar, naast de werken van CATS, ook heel wat literatuur over hem heeft nagepluisd, dankbaar te zijn.

Aan onze tijdgenooten, die CATS zelf niet lezen, heeft zij hem als moralist, zij het dan ook op een beperkt terrein, maar een waarop hij expert was, bekend gemaakt. En alles overwogen, ben ik het dan ook goed eens met DR. KUYPER, wanneer hij zegt: »Zegen voor het gezin kan door haar studie ook nu nog van Cats onder ons uitgaan".

* * *

Laat mij ook nu, als op het Congres te ANTWERPEN, voor de geachte schrijfster van VADER CATS EN DE VROUW een wensch mogen uitspreken.

Op p. 10 schrijft zij: »Vader Cats heeft het diepste zieleleven der vrouw niet gepeild".

Maar wat hij niet heeft gedaan en ook niet kon doen, heeft gedaan en kan zeker nòg doen onze christelijke romancière en novelliste JOHANNA BREEVOORT.

En nu is mijn wensch, dat zij, na dit haar welgeslaagd werk op het gebied der nuttige letteren, spoedig tijd en lust moge vinden, weer eens op dat der fraaie letteren, in een kleiner of grooter kunstwerk ons de vrouwe-ziel met al haar roerselen te beelden.

G.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons uit Koudekerke:

Dinsdagavond sprak de heer Jac. van Oversteeg van Amsterdam in de Ger. Kerk alhier over de Vrije Universiteit. Waar den volgenden dag deze stichting haar 7e lustrum vierde, achtte Spr. het meer gewenscht een dankstond, dan een propaganda-avond te houden. Naar aanleiding van de eerste en de laatste bede uit het Gebed des Heeren werd uiteengezet, hoe de Heere de Vrije Universiteit gegeven heeft, opdat daardoor de Heere recht gekend zou worden in al zijne werken.

God gaf ons scholen voor onze kinderen van de bewaarschool af tot een school der wetenschap toe.

Dit is niet ons werk. Dit is in de eerste plaats ook niet om ons. De 38e Zondagsafdeeling onderscheidt zich van de 47e. In het Sabbaths gebod wordt de kerk van Christus geboden scholen te onderhouden, in de eerste bede vraagt zij, dat de Heere geve Zijn Naam te heiligen.

In de scholen komt de Heere ons het middel brengen om Hem in al zijne werken te kennen en ons tot dit kennen te bekwamen.

Zoo vloeit gebod en bede samen tot dankzegging.

Moge bij den aanvang in den schoolstrijd de eeuwige zaligheid op den voorgrond hebben gestaan, wij moeten voortvaren. Uit Hem en door Hem, maar ook tot Hem zijn alle dingen, ook de school. Elke gave Gods legt de verplichting op om deze gave te bewaren, te onderhouden.

Als de Israelieten het land Kanaan ten erfdeel ontvangen hebben, moeten ook de overgebleven vijanden des Heeren worden uitgeroeid, anders worden zij daardoor in verzoeking geleid.

Het geheele terrein van het onderwijs moet voor den Heere worden opgeëischt, om Zijns Naams wil. Wordt dat verzuimd, dan komen de verzoekingen. Het wordt onze school, wij geven van het onze. Bestuur en personeel worden tegenstellingen.

Wij verkrijgen dan rechten tegenover elkander, en de plicht tegenover God wordt uit het oog verloren. Bij de beoefening der wetenschap wordt het middel doel. Opleiding tot ambt en vak gaat voor het heiligen van den Naam des Heeren. Spoedig komt dan de eene faculteit boven — althans los — van de andere te staan, straks elk hoogleeraar op zich zelf; let op de Staats-Universiteit, daar is de vrijheid niets anders dan los van elken band; zoowel voor den christen als voor den niet-christen.

Het spreekt van zelf dat de studenten hunne hoogleeraren volgen of naspieden, wat dan als »zeer oorspronkelijk« wordt geroemd.

Ook voor de vereeniging waarvan de Vrije Universiteit uitgaat, is het gevaar om in verzoeking te vallen niet gering.

Zoo spoedig zijn wij geneigd ze onze school te noemen, en onze »rechten« vóór onze plichten te stellen.

Komen er weinig studenten, dan is de vraag spoedig gedaan, waarvoor dan een Universiteit noodig is. Gaat het niet naar onze meening, dan houden we onze bijdragen in.

Moge het Gode behagen Zijn werk in 't leven te behouden, en geve Hij ons de genade om Zijne gave in Zijnen dienst en tot Zijne eer te besteden, opdat Zijn Naam geheiligd worde. Want dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt.

Kort verslag van de vergadering der classe van Almkerk, gehouden te Almkerk, den 16den Sept. 1915.

Nadat Ps. 84 : 1 gezongen is, leest Ds. van Rennes, praeses van den kerkeraad der roepende kerk, Psalm 84, gaat voor in den gebede en opent de vergadering.

D.D. Akkerhuis en de Bruijn, verzocht de credentiebrieven na te zien, rapporteeren, dat deze in orde zijn. Aan een diaken wordt, de redenen van afvaardiging gehoord, keurstem verleend.

Naar toerbeurt is Ds. van Rennes, praeses, Ds. de Bruijn, assessor, Ds. Bosch, scriba.

De notulen der vorige verg. worden gelezen, en met eene enkele opmerking goedgekeurd.

Wordt, naar aanleiding van een schrijven van Deput. Gen. Kas, art. 13, den kerkeraden, die hun predikanten nog geen stipulatie gaven voor pensioen, aanbevolen dit alsnog te doen.

In bijzijn van Deput., art. 49 K. O., wordt peremptoir geëxamin-erd de heer J. H. A. Bosch, ber. pred. van Andel.

De vergadering, gehoord het advies van Deput., laat, met algemeene stemmen, den geëxamineerde toe om in den Dienst des Woords en der Sacramenten te worden bevestigd.

Rapport kerkvisit. zal de volgende verg. worden uitgebracht.

Rondvraag art. 41 K. O. Geene bijzonderheden.

Aan Ds. de Jong en aan Ds. v. Rennes, gelezen de attesten van de kerkeraden van Werkendam (A) en van Dussen, wordt acte van ontslag verleend.

De consulentschappen worden dus geregeld: Dussen en Meeuwen, Ds. de Bruijn; Werkendam (A), Ds. Akkerhuis; Waardhuizen, Ds. Boeijinga; terwijl Ds. Akkerhuis als consulent van Giessen zal worden vervangen door den pred. van Andel.

Benoemingen, ter voorziening in de vacatures ontstaan door het vertrek van Ds. de Jong en van Ds. van Rennes:

Classic. quaestor, Ds. G. W. Akkerhuis; deput. ad examina, D.D. J. Boeijinga en H. de Bruijn; deput. Evangelis. arbeid, Ds. J. Boeijinga; deput. art. 49 K. O., Ds. H. de Bruijn; inning coll. Theol. Facult. Ds. G. W. Akkerhuis.

De classisbeurten geregeld: Giessen: 3 Oct. Ds. v. Rennes; 24 Oct. Ds. Akkerhuis; 14 Nov. Ds. Boeijinga; 5 Dec. Ds. Bosch. Meeuwen: 26 Sept. Ds. Akkerhuis; 17 Oct. Ds. Boeijinga; 7 Nov. Ds. Bosch; 28 Nov. Ds. de Bruin. Waardhuizen: 3 Oct. Ds. Akkerhuis; 24 Oct. Ds. Boeijinga; 14 Nov. Ds. Bosch; 5 Dec. Ds. de Bruijn.

Goedgevonden wordt, dat Dussen, na het vertrek van Ds. v. Rennes, zelf de pred. naar alphab. orde, voor vacatuurbeurten uitnoodige.

De finantien zijn geregeld; de collecte ontvangen.

De volgende verg. zal D. V. 16 Dec. te Nieuwendijk gehouden worden en door Nieuwendijk samengeroepen.

Collecten voor de Theol. School en voor hulpbeh. kerken buiten de classe zullen dan worden geind.

Bij de rondvraag komt eene vraag ter sprake inzake het »Kort verslag der classic. verg.« De classe besluit in deze bij het oude te blijven.

D.D. v. Rennes en de Jong, voor het laatst mede ter vergadering, spreken een hartelijk afscheidswoord, door den assessor wordt hun een woord van dank en heilbede toegesproken, waarna de verg. zingt Ps. 121 : 4.

Ds. de Jong eindigt met dankgebed, en de praeses sluit de verg.

Namens de classe:
W. BOSCH, *scriba.*

Buitenland.

Engeland. De Duitsche Theologie veroordeeld.

In Engeland is men bitter gestemd tegenover Duitschland, en in Duitschland tegenover Engeland. In Engelsche Christelijke kringen moet men echter toegeven, dat Duitschland veel heeft bijgedragen tot de som van menschelijke kennis en van echte beschaving. Een Duitsch spreekwoord zegt, dat bij alle afkeer van Duitschland, men het kind met het vuile badwater niet mag wegwerpen. Maar op één terrein, zoo spreekt een Engelsch Christelijk blad, moet men met Duitschland geheel breken, en dat is op het gebied van de godgeleerdheid. Niemand kan ontkennen, dat Duitsche theologen groote gaven bezitten, doch de vruchten die zij hebben geleverd in het scheppen van een dozijn schitterende ongeloofstheorieën, zullen het nadenkend volk er toe brengen, de suprematie van de Duitsche theologische ontwikkeling niet meer te erkennen, maar te wraken. Voorts wordt er in dit blad verband gezocht tusschen het Duitsch ongeloof en het verschrikkelijk optreden van de Duitschers in deze dagen. Zou men uit het feit dat de Engelsche theologen maar al te gewillige navolgers geweest zijn van de Duitsche geleerden, geen gevolgtrekking kunnen maken, die niet vleiend is voor het Engelsche volk? En heeft men in Duitschland niet godgeleerden gehad, die men in Engeland kon navolgen zonder op den weg der »down grade" te komen. Waarom Ritschl meer gevolgd dan mannen als Zahn en Krummacher?

N.-Amerika. Ontwaking onder de Mormonen.

Er is rumoer gekomen in het kamp der Mormonen. De oorzaak is de volgende: Joseph Smith, de stichter van het Mormonisme, heeft bij zijn leven verzekerd dat zekere geschriften afkomstig zijn van Abraham, den aartsvader. Doch nu is gebleken dat deze niet anders zijn dan korte gebeden aan de Zon, gelijk die veelvuldig in het Oosten gevonden worden. De uitwerking van deze ontdekking heeft groote ontroering gewekt bij de jong-Mormonen. Het gevolg was dat, toen onlangs de lessen aan de Mormoonsche-universiteit heropend werden, een Mormoonsch doctor eene redevoering hield, waarbij op eene »noodzakelijke reformatie« wordt aangedrongen. Het is te denken, dat de Mormoonsche hierarchie dit niet kon laten doorgaan. Daarom werden vier hoogleeraren, van welke men dacht dat zij het met den spreker eens waren, geschorst, waarna veertien andere leden der faculteit hun ontslag namen. Het is te hopen, dat door deze beweging veler oogen zullen opengaan voor de leugen van het Mormonisme.

GEMENGD NIEUWS

De Pinksterbeweging. Ds. John A. van Dijke schrijft in de Amerikaansche *Calvinist.*

»Tegenwoordig hebben wij hier in Zeeland opwekkingsvergaderingen. Deze zijn op touw geret door eenige negers van Chicago. Vlak bij de stad hebben ze een tent gespannen. En iederen avond wordt het verblinde Zeeland uitgenoodigd om hunne zangen te beluisteren, hunne opwekking tot een heilig leven ter harte te nemen, hunne beginselen te leeren verstaan en met één woord, den H. Geest in zich te laten werken. Want het zijn leden van de z.g. Pinkstergemeente. Zij beweren, dat wij niet eerder bekeerd zijn voor en aleer wij den H. G. hebben ontvangen, en (hier komt het bedenkelijke van hun stelsel) *als* wij den H. G. ontvangen hebben, doen wij beslist geen zonde meer. Ook leeren ze, dat de uitstorting van den H. G., steeds met dezelfde teekenen en wonderen gepaard, doorgaat. En als men dat voorrecht geniet, *moet* dat blijken door groote gemoedsbeweging, waardoor wij jubelen en bidden, weenen en lachen, huppelen en springen, op den grond rollen en ons in allerlei bochten wringen.

Een paar hunner meetings woonde ik bij ter kennismaking. De meeting werd geopend met ongeregeld en menigmaal onharmonisch gezang, afgewisseld met lange gebeden, waarin echter zeer weinig gezegd werd, behalve de Naam des Heeren. Deze werd op een schandelijke wijze als stopwoord misbruikt. Een der leidsters gebruikte in een enkel gebed 75 maal des Heeren Naam.

Na de openingsdiensten verklaarde de spreekster ons het Onze Vader. Deze verklaring was met recht treurig te noemen. Eerst begon zij ons duidelijk te maken, dat alleen de kinderen Gods dit gebed mochten bidden, en kinderen Gods zijn menschen die zonder zonde leven. Daarom gaf Jezus dit gebed aan zijn volgelingen (maar zijn discipelen leefden immers ook niet zonder zonde).

Het »Vergeef ons onze schulden" liet zij in 't midden, zonder verklaring. Die zonder zonde leeft, heeft immers deze bede niet noodig.

»Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren«. Daarbij stond zij langer stil. Zij liet dat hoofdzakelijk vallen op geldschuld (money debets). Als iemand mij $ 100 schuldig is, moet ik hem dat kwijtschelden, ook als hij mij niet om kwijtscheldig vraagt. Scheld ik dezulken de geldschuld niet kwijt, dan kan en mag ik het »Onze Vader" niet bidden.

Als deze menschen licht in Zeeland moeten ontsteken, dan kunnen leiders en verleiden wel eens samen in de Remonstrantsche gracht vallen«.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

ELK ZIJN LOON.

1.

DE WIJZE.

Verhalen en geschiedenissen hooren de meeste menschen en kinderen gaarne.

Let maar eens op hoe het gaat op school, als de meester of de juffrouw mooi vertelt. Dan wordt er geluisterd met mond en ooren om zoo te zeggen. Dan behoeft er niet telkens als bij de rekenles geroepen te worden: »opletten!" of als bij de schrijfles: »niet praten!" Want allen letten van zelf op en zijn zeer stil. Een goed verteller verplaatst zijn hoorders, als het ware, waarheen hij wil. 't Is alsof ze zelf beleefden, wat hij hun voor oogen stelt.

Een verteller bij uitnemendheid was b.v. de predikant De Liefde, die nu 50 jaar geleden stierf. Zijn schoolboeken en liederen worden nog veel gebruikt, en zijn zeker velen lezers wel bekend. Hij vertelde eens op de school van een sleutel die verloren en niet te vinden was. Zoo duidelijk en boeiend sprak hij hierover, dat ten slotte twee kleine jongens met alle aandacht op den grond onder de bank zaten te kijken, of mogelijk de verloren sleutel ook daar lag.

En zoo als kinderen gaat het ook grooten menschen. Dit ziet men wel zoodra er een nieuw, mooi boek verschijnt. Ieder wil het lezen. Duizenden boeken verschijnen elk jaar; toch vinden de nieuwe altijd weer lezers. En of ik nu een verhaal hoor of lees, komt op hetzelfde neer.

Maar niet alleen wij Nederlanders, ook de volken van het Oosten, zooals de Arabieren, houden heel veel van mooie vertellingen. Urenlang zitten soms groepjes volwassenen in den avond te luisteren naar een die vertelt of voorleest. Reeds uit den Bijbel blijkt iets dergelijks. Nu dient daarbij bedacht, dat men in het Oosten niet zoo algemeen nieuwsbladen en dergelijke leest als bij ons, en ook boeken niet zoo veel voorkomen. Daarbij kunnen in het Oosten velen nog niet lezen en moeten dus tevreden zijn met wat hun verteld wordt.

Een der meest bekende verzamelingen van Oostersche vertellingen heet: »De duizend en een nacht", een boek waaruit sommige lezers zeker wel eens het een en ander hebben vernomen. Het draagt zijn naam naar de over-